

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxviième ANNÉE

15 Décembre 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 335

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye

için: 2 1,2, Â'lâ kâğıdlısı

5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi yedinci sene

15 Kânunı evvel 1931

Iktisat vekili şöyle anlatıyor:

«Cumhuriyet hükûmeti de bu hususta iktisadi vaziyete müteyakkız olarak bakmakta iken 1931 senesinin 9 aylık ithalât ve ihracat bilânçosunu hakiketen endişe edilecek bir vaziyette buldu. 930 senesinin 9 aylık ithalâtı 105 milyon tutarken buna karşı 931 senesinin 9 aylık ithalatı 100 milyon gösteriyor ki arasındaki fark yüzde dört, beş arasında bir tenezzül ifade eder. 930 senesinin 9 ayında 100 milyona yakın ihracata karşı 931 senesinin aynı ayları 82 milyon ihracat gösteriyordu. Yani ihracatta yüzde 17-18 nisbetinde bir tenezzül görüyoruz. Bu böyle hali üzere bırakıldığı takdirde sene nihayetine kadar bu tenezzülün daha ziyade artacağı şüphesizdir.»

Demek ihracatımız, yalnız dokuz ayda, geçen seneye nisûetle 20 milyon lira eksiktir. Bu vaziyetin devamı, paramızın düşmesini intaç edebilirdi.

Maliye vekilinin beyanatına nazaran kam-biyo muamelemiz de bu tehlikeyi gösteriyor:

Döviz muamelâtına bakan konsorsiyomun elinde geçen sene bir milyondan fazla ingiliz lirası varken, bu sene 45 milyon frank kalmıştır. Yani, eldeki döviz miktarı yarıdan aşağı inmiş! Hariçten döviz gelmediği için. paramızı

düşürmemek için piyasaya, lüzumunda döviz arz etmek lâzımdır. Elde döviz kalmaz, bir taraftan da ithalât devam ederse paramızın kıymeti düşmeye başlar. Bu zamanda, milli paranın kıymetinin sarsılması, memleket ve millet için, telâfisi gayri kabil bir felâket olur. İşte bunun içindir ki, ilk tedabir olarak hükûmet ithalâtı tahdit etti .

İthalâtın tahdidi, paramızı sukuttan korumak için elzemdir. Fakat, aynı zamanda, güm-rük varidatında, yeniden ve mühim bir noksan demektir.

Bir taraftan devlet varidatında esasen mühim bir noksan mevcut, diğer taraftan, ithalâtın tahdidi yüzünden yeni bir varidat noksanı . Devlet ne yapsın?

Kkpıları kapayıp terki faaliyet edemez ya!.

Yeni bir varidat bulmak zarureti karşısında, hükûmet yeni bir vergi koydu.

Mes'ele budur . Fakat. vaziyet o derece mühim ve naziktir ki, her türk vatandaşı hükûmetle keedi arasında hiç bir fark gözetmeden bu dar ve haternak yoldan geçinceye kadar, uhdesine düşen vazifeyi, vatan müdafaası kadar mukaddes bir borç gibi ifa etmelidir.

[Akşam]

Bir Tarih Felsefesinin 'İlmi Esasları

Medeniyetlerin Tahavvulu

[33 inci nushedan maba'd]

Zaten **Guillaume le Taciturne** [1] «teşebbüs etmek için ümid etmek lâzım değildir...» diyordu . Muvaffaklyyeti de mute'arife [Maxime] sinin isabetini isbat etdi .

[1] Nassau Contu ve Orange Perensidir. Hollanda'nın Espagnol boyonduruğundan kurtulmasına çalışmıştır. Philippe II bunun kellesini getirene mükafat vereceğini ilan etmiştir . Balthazar Zerard tarafından bir tabanca kurşunile öldürülmüştür .

[1553 - 1584] [İctihad]

Modern silahların terakkisile yeni bir Harb, Eski-Dünya'nın büyük paytahtlarını tahrib ve bu vech ile medeniyetini ifna edeceği cihetle Avrupada devamlı bir sulhun te'sisini te'em-mül etmek elzemdir .

Eski Harbler , nüfusun küçük bir kısmını 'alakadar eden az mevcudlu ordularla yapıldı. Yeni harbler binlerce değil milyonlarca adamı karşı karşıya koyuyor ve az bir zamanda neta'ie tarikile bir kıta'ie berriyyenin muhtelif memleketlerine ittisa' ediyor .

Karada ve denizde terki teslihatı elde etmek ve musellah ihtilaflar yerine hakem usullerini ikame etmek için diplomatlar tarafından şimdiye kadar sarf olunan gayretler hiç bir netice vermedi. Muttehide'i Amerika Cumhur Re'isinin nazarı dikkata 'arz etmiş olduğu üzere silahsız ve yahud nakıs silahlı bir kavmin hücumu ma'ruz olmamak şansı azdır . Meselâ bedihidir ki 'akidelerinin muzaffer olmasını te'min etmek için bir cihan harbini te'emmül eden Rusya 600,000 kişilik bir ordu ile, silahsız bir Avrupa için pek tehlikeli olur.

Bilgilerimizin hâlî hazırında devamlı bir sulh şansı, te'sirine hiç bir kavmin ma'ruz olmak istemeyeceği bir derecede seri' bir tahrib usulunun keşf olunmasındadır. Meselâ Hertz mevcelerini mu'ayyen bir noktaya toplamak çaresinin keşfi bu kabilden bir keşf olurdu . [1]

Bu gün hayli uzak bir mazi olmuş olan bir devrde Montesquieu atideki satırları yazdığı vakit bu

ŞA'İRİN GÖNLÜ
Bülbüllerin sürudu, yıldızların sükûtu,
Coşgun denizler, karlı karalar var gönlümde,
Kanamaya kanmayan, Allaha inanmayan,
İmdada çağırmayan yaralar var gönlümde.
 10 Mayıs 931 A. D.

tehlikeli keşfleri hayal meyal görmüş görüş - niyordu .

« Nihayet günün birinde insanları itlaf etmek , bütün ehaliyi , bütün milletleri birden imha etmek için daha kısa bir yol bulan bir

[1] Bu fikir beni çok zamandan beri işgal etmişti, bunun için, vaktile, (Evolution des Forces] adlı kitabında babs ettiğim tecrübeleri vücade getirdim . Pek yüksek tevettürlü cihazlar vasıtasıyla, on metre uzunluğunda bir odanın bütün ma'denî eşyası üzerinde şerareler şeklinde zuhur edebilen uzakdan [Induction] elektrik ceryanları husule getirmeğe muvaffak olmuşdum .

Hertz mevceleri gayrı ma'denî her şeyden mürur ettiğinde bu vech ile « Projektion » la , bir istihkâmın barut depoları, mühimmatı ve binaenaleyh bir kol ordunun bütün 'Askerleri infilak ile imha edilmeğe varılabilir .

Bu netice henüz tehakkuk etdirilemez . Çünkü elektrik inş'a'larını temerküz ettirmek için mu'azzam aynalar icab'eder .

G. L. B.

sır keşf etmeye muvaffak olunacağından da'ima korkuyurum. »

Zaten bu dürlü keşfler ba'zı infilak mad - delerile hayyizi husule çıkarılmışdır. Bir İngiliz nazırı nazarı dikkata 'arz etdi ki Avrupa medeniyetlerinin mahv olması bu keşfin neticesi olabilecektir .

*
* *

'Akliyyat sahesinde, yarım 'asırdan az bir müddet zarfında, dünya, Nil sahilinde ve Gildani sahralarında ilk medeniyetlerin belirdiği uzak devrlerden beri hayyızı fi'le çıkan bütün terakkilerden daha büyük terakkilere şahid oldu. İlcaları insanları idare etmeye devam eden hissiyyat havzesinde husule gelen terakkiler za'if oldu . Kavmlere rehberlik etmek

lâzım gelen 'akl, ekseriya , siret - lerinin gayri 'akli taraflarını görmekden başka bir şeye yaramıyor . 'Aklın beda - hetine bigâne il - caların te'siri al -

tında Avrupayı harab etmiş olan Cihan Harbi , idare'i hükûmet etmeye yarayan politika ve ahlak ka'idelerinin henüz ne kadar kararsız olduğunu vazihen gösterdi.

Hali hazırın ihtilatlarına bakılırsa mede - niyyetlerimizin uğrayacağı tekâmül ve ya ortadan kalkma şekilleri kesdirilemez . Günün birinde kavmlerin hayatının 'ilmin keşflerinin mü'essir te'sirile bir istikamet alması mümkündür. Fakat 'ilm henüz neticeleri ve ba husus hududları evvelden görünmeyecek kadar taze dir . Eski filosofların 'akl erdirilemez - « L'in connaissable » i 'ilmin her gün geri sürdüğü muvakkat bir mani'adan başka bir şey değil - dir. Hayalî tefsiri da'ima zekâmızın ölçüsüne göre kalan bir zavahir 'aleminde yaşıyoruz.

'Aklımız için bigâne sebebler ile inkişaf edecek olduğundan ister istemez mechul bir

istikbal hakkında mutala'ada bulunmak zaten faydasızdır .

Bu istikbal, mechul ile dolu olduğu gibi ümid ile de meşbu'dur . Medeniyetlerin zuhurundan beri semayı dolduran hisabsız ilâblar peyder pey helâk oldular . Ümid , mu'ammer kalmış olan , şübhesiz ancak son insanla beraber ölecek olan yegâne uluhiyyetdir . Bütün keşflerin ilham edicisi olan bu uluhiyyet[ya'ni ümid], ma'bedlerden « Laboratoire » lara geçdi ve husulüne şahid olduğumuz tehavvulatı cihani intac eden cehdleri yaşatmaktadır .

Mustakbel büyük tehavvuller daha şimdiden his oluna bilir .

On sene her gün « Laboratoire » teharriyatından sonra , asıl maddenin , hakikatda , bir gün serbest edilmeye musta'id, hatır ve hayale gelmez mu'azzam bir kuvvet , beynel zerrat energie tekâsufu olduğunu isbat etmeye muvafak olduğum vakit, bu devrin büyük socialisme ustası , Parlemento kürsüsü üzerinden , böyle teharriyyatın , ictima'î hayat şera'itinde tam bir değişme intac edebileceğini beyan etdi .

Şübhesiz 'ilm henüz teharriyeler devrindedir,

fakat düşmesi icab eden yolu her gün daha ziyade görmektedir . Gayri melhuz keşflerin te'siri altında cihan emsalsiz bir suretle değişmektedir .

Bir 'asırdan daha az bir zamanda, müfekkire'i beşer, daha evvel Tarihin sekiz bin senesi esnasında olduğundan ziyade tehavvullere uğradı .

Elde edilmiş bulunan futuhata bakılırsa 'ilmin her gün bir az daha ziyade nüfuz ettiği mechul muntika, büyüklüğünü daha şimdiden sezmek mümkün olan sırları bize 'ayan edecektir .

Bina'en 'aleyh bu günki beşeriyet, Kabletarih devrin ibtida'i mahlukatından ne kadar farklı ise, bu günki beşeriyetden o kadar farklı mustakbel bir beşeriyet tehavvul ede biliriz . Şübhesiz bu bir hayaldir, fakat, bununla beraber şimdiye kadar cihana hâkim olmuş olan ve insanı barbarlıktan medeniyete yükselttiği için ta'n edilmemek icab eden hayallerden daha ziyade hakikate mukarin bir hayaldir .

Dr.Gustav Le Bon

Edebî Tahlil

ARKADAŞIM

Yazan : Maxime Gorki , Türkçeye çeviren M. Kemal

Gorki, serseri hayatını geçirdiği sırada Odesa rıhtımında, kendisinin Prens , isminin Prens Şarko olduğunu ve bir valandaşı tarafından soyularak parasız kaldığını söyleyen bir adamla tanışıyor, Gorki buna acıyor ve kendisini Tiflise, ailesinin yanına götürmek hizmetini Prense arz ediyor. Gorki o zaman bir baldırı çıplak olması hasebile yoluna devam etmek için yollarda hammallık, meyve toplayıcılığı ve saire işlerinde çalışıyor. Gorki, yoluna devam ede bilmek için lâzım olan bir kaç ruble elde etmeye uğraşır ve didinirken arkadaşı hiç bir şey yapmıyor ve asil bir 'a'i-

leden olmasının, kendisine bu hakkı, ya'ni hiç çalışmamak hakkını verdiğini söylüyor. ve her dürlü sa'yden imtina' ediyor.

Bir gün gömrüğe 'a'id bir çatanayı çöze rek denize açılıyorlar. Fırtına ve kasırga arasında batmak tehlikesi geçiriyorlar. Çılgın denizle müdhiş bir mücadeleden sonra nihayet , balıkçıların bulunduğu bir sahilde karaya çıkıyorlar, balıkçıları bunları kulubelerine alıyorlar ve bir iki gün balıkçıların müsafiri oldukdan sonra yollarına devam ediyorlar . Bütün seyahat esnasında Gorki nin bu arkadaşı 'isyan engiz bir « Egoisme » gösteriyor . Üç ay